

Projekty řešené v roce 2019

Projekty nové

Prof. PhDr. Michaela Hrubá, Ph.D.

30 let svobody

Cílem projektu je příprava konkrétních akcí a aktivit souvisejících s připomenutím výše zmíněných událostí souvisejících s listopadem 1989 v Ústí nad Labem a v Ústeckém kraji. Konkrétně se bude jednat o výstavu s doprovodným programem, která se zaměří na zdokumentování událostí v Ústí nad Labem a regionu severozápadních Čech a bude prezentována v průběhu podzimu na UJEP, v Muzeu města Ústí nad Labem, popř. na jiných místech (lze uvažovat o OC FORUM, informačním centru atd.). Bude se jednat o mobilní bannerovou výstavu, cca o 10-15 bannerech. Jako doprovodný program k této výstavě budou nabídnuty přednášky pro studenty i veřejnost (na UJEP a v Muzeu města Ústí nad Labem). K výstavě bude vytvořen i školní program pro práci s žáky a studenty středních škol. Katedra historie FF UJEP ve spolupráci s Muzeem města Ústí nad Labem a Archivem města Ústí nad Labem bude kooperovat i s dalšími institucemi, jako např. Ústavem pro studium totalitních režimů. DO přípravy i prezentace výstavy budou zapojeni studenti jako spoluředitelé projektu. Významným cílem projektu je uspořádání doktorandské konference Dimenze svobody ve středoevropském prostoru, která se uskuteční v listopadu 2019. Jejím cílem bude z pohledu historického, filozofického, politologického i kulturního zhodnotit různé roviny vnímání svobody. Z konference bude připravena kolektivní monografie (tisk v roce 2020).

Postup řešení projektu v návaznosti na stanovené cíle a výstupy

Projekt je plánován jako dvouletý, etapy projektu jsou shodné s jednotlivými roky řešení projektu.

1. Etapa (2019)

Dílčí cíle etapy:

Příprava výstavy a doprovodného programu, resp. výzkum jednotlivých témat, které budou součástí výstavního konceptu, včetně výběru obrazového materiálu a dokumentů.

Příprava konference, resp. příprava jednotlivých studií založená na výzkumu dané problematiky, konzultace a finalizace textů.

Výstupy: 1 x výstava, realizace konference

2. Etapa (2020)

Dílčí cíle: příprava kolektivní monografie.

Výstupy: kolektivní monografie.

Prof. PhDr. Michaela Hrubá, Ph.D.

30 let péče o kulturní dědictví v Ústeckém kraji

Projekt se vztahuje k významnému výročí, jež si v tomto roce připomeneme, a úzce souvisí s projektem 30 let svobody. Jeho cílem je příprava a realizace výstavy věnované 30 letům péče o kulturní dědictví v Ústeckém kraji. Výstava ukáže, jakým zásadním zlomem v této oblasti byl rok 1989, připomene důležité milníky 90. let, návštěvu Václava Havla v Libkovicích, prince

Charlese na Jezeří a další aktivity, včetně role kulturně historických studií na UJEP a role absolventů těchto studií pro region a památkovou péči. Tato výstava bude realizována ve spolupráci s Národním památkovým ústavem ú.o.p. Ústí nad Labem a bude prezentována za zámku v Krásném Březně, v prostorách UJEP i na jiných místech. Vznikne též varianta výstavy pro střední školy s doprovodným programem a školním programem.

Postup řešení projektu v návaznosti na stanovené cíle a výstupy

Projekt je plánován jako jednoletý a zahrnuje přípravu tzv. bannerové výstavy a doprovodného programu, resp. výzkum jednotlivých témat, která budou součástí výstavního konceptu, včetně výběru obrazového materiálu a dokumentů.

Doc. Mgr. Renata Cornejo, Ph.D.

Interkulturalita jako tendence současné literatury NJO

Současná německojazyčná literatura je od 80. let 20. století výrazně ovlivňována autory migračního původu, pro které se ujal nejdříve pojem „Gastarbeiterliteratur“, později „Migrationsliteratur“ (migrační literatura) a v současné době pak „Interkulturelle Literatur“ (interkulturní literatura). Nazírání na tento literární fenomén, způsobený migračními vlnami v 50. letech 20. století a zejména pak po rozpadu východního bloku 1989, se v průběhu let vyvíjelo a dostalo do nové fáze zejména po r. 2000, kdy přestává hrát roli migrační původ či témata spojená s migrací a akcentován je interkulturní interakce, tedy psaní z pohledu dvou a více kultur. To se promítá jak do tematicky literárních děl, tak i do jejich jazyka. Někteří literární vědci hovoří v této souvislosti o tzv. interkulturním jazyce, jiní o dialogičnosti – to vše jsou pokusy popsat zvláštní uchopení jazyka, do kterého se promítají vlivy i jazyka mateřského. Řešitelka projektu vychází z předpokladu, že po r. 2000 lze pozorovat odklon autorů migračního původu od literárního ztvárnění migrace a jejich zaměření na problémy celospolečenské, přičemž se lze domnívat, že témata jako interkulturní konflikty, problém integrace, otázka identity a kulturního zprostředkovávání budou hrát i nadále hrát významnou roli. Předkládaný projekt se chce zabývat analýzou vybraných literárních děl a autorů právě z tohoto pohledu, a to jak se zaměřením na témata a motivy, tak i na jejich jazyk. Zvláštní pozornost bude přitom věnována autorům a autorkám pocházejícím z bývalého Československa. Teoreticky budou analýzy vycházet z konceptů interkulturní literární vědy a dalších relevantních kulturologických konceptů (viz Becher/Höhne/Krappmann/Weinberg 2017 a teorie Spatial turn, Emotional turn).

Tím reaguje předkládaný projekt na jedné straně na expanzi těchto autorů do německojazyčného prostředí zejména v 21. století, na druhé straně pak na badatelský deficit v této oblasti. Zatímco v Německu byl dosavadní výzkum zaměřen zejména na autory tureckého či italského původu, v Rakousku a Švýcarsku začali být tito autoři z interkulturního pohledu vnímáni až v posledních 10 letech (viz Bürger-Koftis: Polyphonie, 2008; Cornejo: Heimat im Wort, 2010; Cornejo et al.: Wie viele Sprache spricht die Literatur? 2014; Aussiger Beiträge 2012, 2014; Chmelino/Shchylevska: Bewegte Sprache 2014, Siewers: Grenzüberschreitungen 2016).

Postup řešení:
2019

V průběhu prvního roku jsou plánovány rešerše primární a sekundární literatury v německých knihovnách (krátkodobé studijní pobyty), účast (zejména doktorandů) na jedné mezinárodní konferenci vztahující se k tématu (doma nebo v zahraničí), koncepce a příprava odborných studií do tisku.

2020

V druhém roce jsou plánovány další studijní pobyty a prezentace dílčích výsledků výzkumu zejména na relevantních zahraničních konferencích. Dále proběhne příprava dalších odborných studií do tisku (jazykové korektury, redakční práce, překlad abstraktů do AJ). Oba doktorandi by měli prezentovat svůj výzkum také na konferenci Svazu germanistů ČR v Ostravě.

2021

Ve třetím roce budou i nadále prezentovány dílčí výsledky výzkumu na mezinárodních konferencích. Hlavním cílem bude příprava monografické práce zabývající se analýzou textů autorů interkulturní literatury pocházejících z bývalého Československa z pohledu prostorových teorií „Spatial turn“ (Gmehling).

Projekty pokračující

PhDr. Jiří Koumar, Ph.D.

Víno a vinařství v raně novověkých severozápadních Čechách a středním Polabí

Tříletý projekt zaměřený na jednu z podstatných historických etap dějin českého vinařství si klade za cíl detailně sumarizovat dosavadní výzkum a především rozšířit spektrum zkoumaných pramenů, což by mělo přinést vykročení z dosavadní vazby na normativní prameny směrem k poznání majetkoprávních poměrů majitelů vinic, pozic vinařů a produkce vinné révy v městském, vrchnostenském i poddanském hospodářství, v neposlední řadě zhodnocení role vína jako obchodního artiklu. Projekt přinese do výzkumu českého vinařství aktuální trendy spočívající zejména v mezioborovém přístupu s kulturně historickým a historicko-antropologickým akcentem. Pokusí se tedy „přesměřovat“ další výzkum dějin vinařství v Čechách a nabídnout budoucím badatelům nová témata i hlubší mezinárodní kontext výzkumu, zejména v oblasti metodologické, a to na základě výzkumu lokalit v severozápadních Čechách. V návaznosti na snahu posledních desetiletí rozšiřovat v ČR plochy osázené vinnou révou na místech historického výskytu vinic a podporovat produkci vína jako domácího produktu, mohou být výsledky projektu využitelné i tímto směrem, minimálně jako základ pro další poznání, popř. prezentaci a propagaci tohoto v současnosti preferovaného odvětví.

Postup řešení projektu v návaznosti na stanovené cíle a výstupy

Projekt je plánován jako tříletý výzkum, etapy projektu jsou shodné s jednotlivými roky řešení projektu.

1. Etapa (2019)

Dílčí cíle etapy:

- Podrobné sestavení rámce dostupné pramenné základny

- Přesné definování teritoriálních výzkumných rámců (základem budou historické oblasti pěstování vína v Čechách - Polabí, Poohří, střední Čechy, přihlédnuto bude k dalším raně novověkým lokalitám)

- Podrobné zhodnocení dosavadních výzkumných aktivit domácí i zahraniční provenience

Předpokládané aktivity:

- Sběr archivních materiálů, heuristika (shromáždění pramenných materiálů v archivních institucích, rešerše - SOKA Louny, Lovosice, Mělník, SOA ve Třeboni, SOA v Litoměřicích etc.)

- Studium a komparace (předpoklad pracovních cest do knihoven a na odborná pracoviště - Knihovna Národního zemědělského muzea Praha, Mendelova univerzita Brno/Lednice, Komenského univerzita Bratislava, Sächsische Landesbibliothek Dresden, IWSG UNI + National Bibliothek Wien, popř. dle potřeby Gesellschaft für Geschichte des Weines e.V. v Bad Waldsee)

Výstupy:

- Přehledová studie hodnotící dosavadní studium českého vinařství v raném novověku (Jost)

- Pracovní workshop orientovaný na pramennou základnu, metodologii a formulaci základních směrů výzkumu

2. Etapa (2020)

Dílčí cíle etapy:

- Pokračování ve studiu vybraných pramenných materiálů, průběžné vyhodnocování dat

- Vytvoření základního rámce pro bannerovou výstavu

- Finalizace konceptu kolektivní monografie Víno a vinařství v Čechách v raném novověku

Předpokládané aktivity:

- Stejně jako v prvním roce řešení dle potřeby cesty do archivů a knihoven.

- Příprava podkladů pro zpracování případových studií pro sledované lokality

- Zahájení příprav realizace bannerové výstavy

- Zahájení prací na přípravě monografie

Výstupy:

- Tři případové studie k vybraným lokalitám (3x Jost)

- Konferenční web

3. fáze (2021)

Dílčí cíle:

- Dokončení výzkumu a příprava finálních publikačních výstup

Předpokládané aktivity:

- Bannerová výstava

- Dokončení prací na kolektivní monografii

Výstupy:

- Kolektivní monografie „Víno a vinařství v raně novověkých severozápadních Čechách“

Havlínová Ivana, Mgr. Ph.D.

Význam a možnosti občanského vzdělávání ve školách

Projekt bude směřovat do formálního vzdělávání k podpoře žáků při rozvoji občanských a globálních kompetencí, rozvoji občanského sebeuvědomění, k podpoře pedagogů při predikci vzdělávacích potřeb jejich žáků v oblasti sociálně ekonomické, občanské a osobnostní.

Výstupy povedou k popularizaci řešené problematiky, ale především budou sloužit při výuce několika předmětů přímo na KPF FF UJEP, zejména oborově didaktických předmětů, při práci Centra občanského vzdělávání UL (pracoviště KPF FF UJEP) s absolventy FF UJEP, se školami a s dalšími subjekty.

Základní zkoumaná témata:

Jak a do jaké míry může formální vzdělávání přispět k rozvoji občanské participace?

Jak je v současné době realizováno a jak by mělo být občanské vzdělávání žáků na ZŠ a SŠ nastaveno vzhledem k jeho celostátní podobě, ale zejména vzhledem k regionálním specifikům a potřebám?

Jaké metodické postupy mohou účelně a smysluplně vést k rozvoji občanských a globálních kompetencí žáků ZŠ a SŠ?

Předpokládané aktivity:

1. Monitoring, rešerše a analýza stávajících strategických a kurikulárních materiálů českých i zahraničních (zejména v rámci EU)
2. SWOT analýza občanského vzdělávání na školách spolupracujících v rámci Ústeckého regionu s KPF FF UJEP
3. Návrh na požadované obsahové a cílové směřování rozvoje občanských a globálních kompetencí
4. Vytvoření metodiky k podpoře občanského vzdělávání žáků v Ústeckém regionu
5. Testování metodiky učiteli základních a středních škol na workshopu a poté přímo ve výuce
6. Prezentace výsledků na 1. letním setkání učitelů OV a ZSV v srpnu 2019
7. Finalizace a vydání Metodiky v elektronické i tištěné podobě

Pokračující projekty

Krovová, Eva, Mgr.

Vliv kooperativního psaní na rozvoj řečové dovednosti psaní studentů germanistických studijních oborů

Předkládaný výzkumný projekt v oblasti oborové didaktiky němčiny se zaměřuje na písemný projev studentů germanistických studijních oborů. Přestože v mezinárodním kontextu vzniká již od 80. let 20. století k problematice výuky psaní na různých úrovních vzdělávání množství výzkumů, v rámci oborově didaktického výzkumu v ČR se mu (zejména v oblasti vzdělávání terciárního) dosud věnuje poměrně malá pozornost.

Psaní je z pohledu didaktiky cizích jazyků produktivní řečovou dovedností, komplexní kognitivní aktivitou, která klade na žáka či studenta vysoké nároky a bývá považována za nejobtížnější cílovou dovednost (Eßer, 2010). Ve výuce však často nebývá zprostředkováváno a chápáno ve své komplexnosti, což shodně dokládají některé české výzkumy z posledních let (Hasilová, 2011; Hublová, 2016; Šebestová, 2011; Vlčková, 2010).

Ve výuce cizího jazyka mluvíme o dvou základních přístupech k psaní – o procesně orientovaném přístupu a o přístupu orientovaném na produkt. Aby se učící se stal zkušeným pisatelem, je žádoucí, aby si osvojil jednotlivé činnosti procesu psaní a vědomě s nimi pracoval. Jak ukazují zahraniční výzkumné studie, zefektivnit výuku psaní a její výsledky je možno pomocí psaní kooperativního, které přispívá k zvědomění jednotlivých fází procesu psaní, k odstraňování blokády v psaní, k vyšší motivaci i ke zvýšení kvality výsledných textů (Faistauer, 1997; Knorr, 2011, 2012; Jentges, 2011; Nardi, 2009a, 2009 b; Schindler 2012 aj.)

Kooperativní učení, a tedy i kooperativní psaní, je založeno na konstruktivistickém přístupu (Piaget, 1982; Schmidt, 1987; Wolff, 2002) a sociokulturních teoriích (Vygotsky, 1978; Wood, Bruner & Ross, 1976; Swain & Lapkin, 1998; Lantolf & Poehner, 2008, 2011). Učící se spolupracují v malých skupinách za účelem vypracování určitého úkolu, vytvoření společného produktu, tj. za účelem dosažení společného cíle. Přitom dochází jak k individuálnímu vkladu každého jedince, tak k vzájemné výměně a podpoře. Model kooperativního učení dle Kagana (např. 1989, 2004) „Think – Pair – Share“ (myšlení, výměna, sdílení) rozvíjejí v německojazyčném prostředí Brüning a Saum (2008, 2011), v českém kontextu Kasíková (2015, 2016). Na základě výše zmíněného modelu probíhá i kooperativní psaní (Karagiannakis, 2009).

Cílem plánovaného výzkumu je popsat procesy odehrávající se v průběhu výukové intervence uskutečňované formou kooperativního psaní v jednotlivých fázích procesu psaní, strategie a postupy při psaní a posoudit vliv kooperativního psaní na kvalitu písemného projevu studentů na katedře germanistiky FF UJEP.

Postup řešení

Výzkum bude organizován v designu pre-test – intervence – post-test – follow-up-test. Intervence bude probíhat formou kooperativního psaní a bude těžištěm výzkumu. Za účelem poznání procesů odehrávajících se v průběhu intervence v rámci jednotlivých fází procesu psaní bude využito konverzační analýzy (Tůma, 2016), triangulace bude provedena pomocí rozboru písemných materiálů resp. dokumentů (Gavora, 2010) a metodou ohniskové skupiny (Sedláček, 2007).

Za účelem posouzení kvality textů, které budou vznikat v průběhu intervence, a zejména pre- a post testů bude využito textově-lingvistické analýzy zaměřené na některé vlastnosti a rysy textů či jazykové prostředky v textech. Výzkum bude doplněn vstupním dotazníkem zjišťujícím kontextové informace.

Zapojení studentů

Studentky se budou podílet zejména na pořízení a přepisu nahraného materiálu, na elektronizaci textů a pomohou vyhodnocovat získaný materiál. Taktéž budou provádět rešerše literatury. V rámci projektu vznikne diplomová práce.

2018 – 1. fáze: pilotáž

V prvním roce řešení projektu proběhne pilotáž za účelem upřesnění metodologie výzkumu, výzkumného nástroje a analýzy dat. V prvním roce bude pořízeno nahrávací zařízení a příslušný software, jehož pomocí bude prováděna analýza.

2019 – 2. fáze: 1. část výzkumu

V druhém roce řešení bude upřesněn výzkumný nástroj i způsob analýzy dat a proběhne první část výzkumu, zaměřená zejména na interakci ve skupinách a na textově lingvistickou analýzu studentského korpusu.

2020 – 3. fáze: 2. část výzkumu

Ve třetím roce výzkumu bude prohlubována metoda konverzační analýzy ve výzkumu interakce a těžištěm bude popis strategií během procesu psaní a komparace výsledků získaných v průběhu výzkumu.

Bergerová, Hana, doc. Dr.

Rozvoj synergií mezi textovou lingvistikou a výukou němčiny jako cizího jazyka

Projekt odpovídá dlouhodobému vědecko-výzkumnému záměru katedry germanistiky v oblasti jazykovědy a lingvodidaktiky. Svým tematickým zaměřením projekt navazuje na aktuální badatelskou činnost řešitelky, která je orientovaná na propojení výzkumu v oblasti lexikologie a textové lingvistiky s didaktikou němčiny jako cizího jazyka.

Projekt je důsledně zaměřen na propojení teorie s praxí, proto jsou členy řešitelského týmu dva studenti kombinované formy studia, pracující jako učitelé němčiny na základní, resp. střední škole v ústeckém regionu, kteří mohou výsledky badatelské činnosti řešitelského týmu evaluovat ve své učitelské praxi. Projekt je zaměřen na empiricko-induktivní výzkum jazykových prostředků (lexikálních a gramatických) ve vybraných textových druzích z časopisů pro děti a mládež německé provenience. Jedná se např. o textový druh fotoromán, horoskop, hádanka, vtip nebo dopis čtenáře z rubriky Psychologická poradna. Po důkladné analýze potenciálu jednotlivých textových druhů pro výuku němčiny na 2. stupni ZŠ a na SŠ bude cílem projektového týmu vypracování didaktizací vhodných textů a jejich následná evaluace ve výuce. Upravená podoba didaktizací (fokusující výuku německé frazeologie) bude zveřejněna na internetovém portálu řešitelky projektu (<http://frazologie.ujepurkyne.com/>), což umožní publicitu výsledků projektu mezi učiteli německého jazyka a germanisty nejen v ČR, ale i v zahraničí, neboť portál je hojně využíván (k 5. 1. 2018 více než 50 000 návštěvníků).

Postup řešení:

2018

V průběhu prvního roku řešení projektu jsou plánovány rešerše primární (vhodné časopisy pro děti a mládež) a sekundární literatury v německých knihovnách (krátkodobý studijní pobyt řešitelky). Studentští řešitelé projektu se zaměří na výběr vhodných textů z německých časopisů. Celý řešitelský tým pak začne připravovat dvě z celkem 5 didaktizací a min. jednu z nich evaluuje v praxi. V plánu je dále aktivní účast řešitelky projektu na jedné zahraniční konferenci a prezentace projektového záměru v rámci referátu tamtéž. V návaznosti na to připraví řešitelka k recenznímu řízení, popř. k tisku jednu odbornou studii pro konferenční sborník/recenzovaný časopis.

2019

V druhém roce budou dokončeny zbývající didaktizace a následně budou evaluovány ve výuce. Na základě nasbíraných zkušeností budou evaluace upraveny a finalizovány. Dále je plánována příprava a následně odevzdání další odborné studii řešitelky k recenznímu řízení/k tisku, dále pak prezentace dílčích výsledků výzkumu jedné tematicky relevantních mezinárodních konferencích doma nebo v zahraničí. Řešitelka + min. jeden ze studentských spoluřešitelů prezentují výsledky projektu v rámci akcí Centra pro podporu výuky německého jazyka a

interkulturní vzdělávání (CEPRONIV) při katedře germanistiky FF UJEP. Posledním úkolem řešitelského týmu je zveřejnění finálních didaktizací upravených pro potřeby výše zmiňovaného internetového portálu řešitelky.

Doc. Mgr. Renata Cornejo, Ph.D.

Betty Paoli a její vztah k českým a moravským spisovatelům.

Projekt odpovídá dlouhodobému vědecko-výzkumnému záměru katedry germanistiky v oblasti literární vědy a zaměření doktorského studia „Německá literatura“. Svým tematickým zaměřením navazuje dosavadní vědeckou a publikační činnost spoluřešitelky, která se dosud zabývala dílčími aspekty života a literárního díla lyričky, literární kritičky a esejistky Betty Paoli v kontextu rakouských literárních dějin. V této oblasti se účastnila mezinárodních konferencí a publikovala dílčí výsledky svého výzkumu (viz níže).

Řešitelka projektu je vedoucí dizertační práce spoluřešitelky.

Postup řešení:

2018

První rok řešení projektu bude zaměřen na zmapování výzkumu k dějinám recepce německojazyčné literatury z Čech a Moravy v 19. století se zaměřením na dosud publikované dokumenty (dopisy, deníky, zprávy). V popředí bude hlavně studium odborné literatury a vypracování teoreticko-metodického konceptu k uchopení dané problematiky.

Důležitou součástí záměru je náhled do pozůstalosti B. Paoli, která je k dispozici ve Vídni (Handschriftensammlung der Wienbibliothek) formou studijního pobytu. Plánována je dále účast na konferencích, zabývajících se danou tematikou a prezentace dílčích výsledků výzkumu.

2019

V druhém roce řešení je plánováno pokračování ve zpracování pozůstalosti Betty Paoli, přístupné ve vídeňských archívech, a to ze zvoleného úhlu pohledu na základě vymezeného teoreticko-metodického přístupu (tj. propojení teorie literárního pole a biografického mapování kontaktů). Součástí je opět studijní pobyt v archívu, prezentace výsledků výzkumu na mezinárodních konferencích a publikace výsledků výzkumu v odborných recenzovaných časopisech.

Mgr. Havlínová Ivana, Ph.D.

Lidé a události v kontextu moderních dějin. Vybraná historická témata ve výuce společenských věd (občanské výchovy)

Od 90. let 20. století se odborná veřejnost a střední školy a gymnázia v České republice zabývají otázkou, jak ve výuce společenských věd a dějepisu přistupovat k tématům, v nichž vedle historických souvislostí a společenského kontextu nabývá na významu také rozměr lidský a etický. Příkladem mohou být otázky týkající se identity jedince, jeho vztahu k sobě samému, jeho potřeby být součástí společenství a skrze zkušenost s ním se rozhodovat a jednat. Moderní dějiny a společenské vědy mohou například nacházet průsečíky při řešení otázky významu vlastenectví nebo nacionalismu pro jedince i společnost. Zde nabízejí velký prostor pro zkoumání i témata česko-německých vztahů ve 20. století, která jsou součástí učebních programů nejenom dějepisu, ale také společenských věd a občanské výchovy. Vedle

historického významu mají také závažný společenský rozměr, který utváří realitu současného člověka. Bez dobré orientace v základních událostech moderních dějin a situace jednotlivce v nich se studium některých současných filosofických, společenských, politických nebo ekonomických témat stává neúplným. Zkoumání vybraných historických témat v rámci projektu přispěje k tomu, aby studenti oborů Politická filozofie a Učitelství společenských věd pro střední školy prostřednictvím jejich hlubšího poznání porozuměli takovému nároku. Vedle workshopů, studentských konferencí a vědecké konference vznikne kolektivní monografie s obrazovými a dokumentačními přílohami, která bude příspěvkem k hlubšímu porozumění událostí, které utvářely a dodnes utvářejí osudy společenství i jednotlivců. Plánovaný soubor metodických materiálů bude příspěvkem pro žáky středních škol a gymnázií při rozvoji porozumění vlastnímu jednání a činům druhých, k prevenci extremistických a xenofobních postojů v mezilidských vztazích, ke schopnosti kriticky nahlížet a vyhodnocovat společenské, politické a ekonomické procesy a situace i lidské chování a jednání v nich.

V rámci projektu budou zkoumána následující témata:

- Reflexe rasismu v českém meziválečném diskurzu a ideové zdroje rasismu
- Německé svobodné zednářství v Českých zemích od poloviny 19. století do poloviny 20. století
- Holocaust a česko-německé konflikty (osudové události) ve výuce společenských věd (občanské výchovy) a dějepisu na středních školách a gymnáziích
- Transformace česko-německých vztahů od konce 20. století do současnosti

Zároveň bude zkoumána problematika práce s historickými tématy ve výuce společenských věd (občanské výchovy) na středních školách a gymnáziích.

Projekt je svým obsahovým záběrem rozsáhlý, přesto má několik hlavních cílů, které jej myšlenkově sjednocují. Jedním z nich je vysledování společných obsahových linií vybraných témat česko-německých vztahů ve 20. století a nahlédnutí jejich historického a společenského kontextu, který utváří realitu dnešního života. Zároveň chce přispět k rozšíření poznatků a ke zkvalitnění vzdělávání o této problematice. Dalším cílem projektu je vést studenty Politické filozofie a Učitelství společenských věd k používání badatelských metod v oboru a vést je k hlubšímu porozumění událostem a lidem v nich, které utvářely česko-německé vztahy jako jeden z rysů v podobě dnešní reality.

Jednotlivé cíle stejně jako konkrétní zapojení studentů do projektu jsou prezentovány v anotacích tematických částí projektu (viz Příloha č. 3).

Grantový tým a spolupráce s dalšími subjekty

Základní tým řešitelů je šestnáctičlenný a tvoří jej čtyři akademičtí pracovníci, dva doktorandi (jeden zároveň plní i funkci administrativního pracovníka) a deset studentů dvou magisterských studijních programů – Politické filozofie a Učitelství společenských věd pro střední školy. Projekt předpokládá spolupráci s dalšími, domácími i zahraničními, odborníky a s různými institucemi, zejména s doc. PhDr. Vojtěchem Blodigem, CSc. Předpokládáme úzkou spolupráci s oběma dalšími katedrami na FF UJEP. Mezi institucemi důležitými pro práci v projektu jsou i Muzeum a památník Terežín, Muzeum v Osvětimi, Památník Lety u Písku, Muzeum romské kultury v Brně, Židovské muzeum v Praze, Vojenský historický ústav, Archiv města Ústí nad Labem, Státní a okresní archiv ve Zlíně, Freimaurermuseum und Bibliothek Bayreuth, vybrané střední školy a gymnázia, apod. Členové řešitelského týmu mohou využívat studijní výjezdy do Národní knihovny a muzea JAK, Národní pedagogické knihovny v Praze, Univerzitní knihovny v Leidenu, Univerzitní a spolkové knihovny v Drážďanech, apod.

Zábranský Vilém, Mgr., Ph.D.

Krajina patří vítězům. Environmentální dějiny severozápadních Čech

Anotace:

Projekt rozvíjí stávající mezifakultní výzkum dějin životního prostředí sz. Čech na UJEP. Dílčí cíle projektu reflektují výzkumná témata jeho členů, zaměřených na studium formování prostorových krajinných struktur a udržitelné hospodaření s přírodními zdroji. Vyústěním dílčích výzkumných prací bude příprava společné monografie.

Popis projektu:

Krajina severozápadních Čech je v mezinárodním měřítku unikátní hned v několika aspektech. Rozmanitost přírodního prostředí zde patří k nejvyšším ve střední Evropě, podobně antropizace některých oblastí a lokalit zde dosahuje velmi vysoké míry a konečně, zásadní společensko-ekonomické události a procesy v průběhu posledního milénia se zde projeví v takové koncentraci a intenzitě, že stále ovlivňují krajinný ráz i kulturní a environmentální hodnotovou orientaci společnosti.

Z tohoto důvodu je pro pochopení reality nutné vhodně kombinovat historické, geografické a environmentální hledisko. Studium průniku uvedených aspektů je společensky vysoce relevantní a je adresováno především environmentálně-historickým výzkumem, který byl v posledních letech na UJEP realizován týmem PŘF a FF (částečně též se zapojením FŽP), tematicky (životní prostředí) i organizačně (mezifakultní interdisciplinární tým) reflektujícím vědecko-výzkumnou strategii definovanou v Dlouhodobém záměru UJEP i zúčastněných fakult (tj. podpora interdisciplinárního mezifakultního výzkumu přírodní a společenské dimenze životního prostředí).

Rámcovým cílem předkládaného projektu je navázat na tyto dosavadní dílčí výzkumy a integrovat je do jednoho strategického výzkumného směru. Tento cíl bude naplněn ustavením interdisciplinárních týmů prostřednictvím úvodního workshopu akademických pracovníků a studentů obou zúčastněných fakult. Naplňování vědecko-výzkumných cílů projektu bude realizováno těmito týmy v následujících tematických oblastech: proměny pozemkové držby a její odraz v horizontálních krajinných strukturách, proměny sídelní struktury a kvality životního prostředí ve městech, proměny hospodaření s přírodními zdroji a přírodní rizika. Uvedená témata a způsob jejich řešení jsou definovány v následující části textu projektu, a to zvláště pro fakultu garantující dané téma. Vyústěním celého projektu bude první dostupná syntéza (monografie) k environmentálním dějinám severozápadních Čech.

Cíle a způsob řešení projektu na FF UJEP

Část řešitelského týmu z FF UJEP se kromě plnění rámcových cílů projektu zaměří především na problematiku vývoje osídlení, pozemkovou držbu a proměnu využití krajiny v environmentálně-historické perspektivě (středověk – 20. století). Dále pak na proměnu prostředí v souvislosti s válkami (fortifikace 30. války – obrana v kontextu 2. sv. války); využití vodních toků jako komunikačních linií – na základě analýzy bude v konkrétním rozsahu vybraných celků naznačeno, jakým způsobem a v jaké míře mohla blízkost většího říčního toku ovlivnit hospodářské a další aktivity různých skupin obyvatel (poddaní, měšťané atd.), proměny feudálního velkostatku a jejich odraz v kulturní krajině (např. vinařství, obilnářství

aj.). Prostorová distribuce a dokumentace kulturního dědictví, problematika životního prostředí a aktivace společnosti v 80. letech 20. století.